

Monika Maciejewska

Uniwersytet warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2945-0884>

**XII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny
„Człowieczeństwo jako problem pedagogiki
i zadanie wychowania”
Olsztyn, 16–18 września 2025 roku**

Kontakt:	Monika Maciejewska monika.maciejewska@uwm.edu.pl
Jak cytować:	Maciejewska, M. (2025). XII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny „Człowieczeństwo jako problem pedagogiki i zadanie wychowania”, Olsztyn, 16–18 września 2025 roku. <i>Forum Oświatowe</i> , 38(2), 159–163. https://doi.org/10.34862/fo.2024.2.9
How to cite:	Maciejewska, M. (2025). XII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny „Człowieczeństwo jako problem pedagogiki i zadanie wychowania”, Olsztyn, 16–18 września 2025 roku. <i>Forum Oświatowe</i> , 38(2), 159–163. https://doi.org/10.34862/fo.2024.2.9

Zgodnie z tradycją Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, po trzech latach od ostatniego spotkania w Poznaniu, w dniach 16–18 września 2025 roku, tym razem w Olsztynie, odbył się XII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny pod hasłem „Człowieczeństwo jako problem pedagogiki i zadanie wychowania”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Polskie Towarzystwo Pedagogiczne oraz Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Zjazd był objęty honorowymi patronatami: Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Rzecznika Praw Dziecka, Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Prezydenta Olsztyna, Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

Tematyka zjazdu budowana była wokół pytania o człowieczeństwo, które szczególnie wyraźnie pojawia się w określonych warunkach społecznych i kulturowych. Zwrócono szczególną uwagę na następujące konteksty, które mogą służyć jako ramy do pedagogicznego namysłu nad tym, co dziś uznajemy za człowieczeństwo: detradycjonalizację (odchodzenie od dawnych wzorów, norm i autorytetów), ideę „ludzkiego liberalizmu” oraz dwa wątki związane z komunikacją międzyludzką: dotyczący jej wynaturzeń, czyli mowy nienawiści oraz związany z traktowaniem dialogu jako narzędzia dochodzenia do wspólnych znaczeń. Punktem wyjścia do szeroko zakrojonych dysput zjazdowych było zatem poszukiwanie ścieżek do budowania relacji, które umożliwiłyby tworzenie przestrzeni dbałości o wolność i pokój, zarówno w wymiarze osobistym, jak i społecznym, w których ludzie będą potrafili przeciwstawiać się mechanizmom mowy nienawiści i wzmacniać kulturę dialogu.

Znaczącą część obrad Zjazdu zajęły trzy posiedzenia plenarne, w ramach których Uczestniczki i Uczestnicy mogli wysłuchać 16 inspirujących wystąpień. Do ich wygłoszenia zaproszono badaczy szczególnie zasłużonych dla rozwoju polskiej pedagogiki. Analizy i refleksje dotyczące aktualnych wyzwań edukacyjnych prezentowane były w sposób niebanalny, momentami zaskakujący i nasuwały wiele pytań, które stały się przyczynkami do interesujących dyskusji podczas poszczególnych sesji oraz w kularach.

W pierwszym dniu obrad podczas dwóch popołudniowych sesji plenarnych zabrało głos dwunastu prelegentów. W sesji pierwszej, zatytułowanej „Edukacyjne wymiary człowieczeństwa”, swoje wystąpienia przedstawili: prof. dr hab. Piotr Kościół (Uniwersytet WSB Merito w Toruniu), który poruszył temat „Człowieczeństwo

i pedagogika. Czy zniewolone społeczeństwo może wychować wolne jednostki?”, prof. dr hab. Bogusław Śliwerski, dr h.c. multi (Uniwersytet Łódzki), mówiący „O (nie)doskonałości naukowej pedagogiki w Polsce”, prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, dr h.c. (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) prezentująca zagadnienie „Strukturalizm Giddensowski jako podstawa świadomości siły podmiotu na rzecz aktualizowania kultury życzliwej ‘Inności’ jako fundamentu humanizacji świata i człowieka”, prof. dr hab. Marek Konopczyński, dr h.c. (Uniwersytet w Białymstoku) przedstawiający tematykę „Pedagogika w kryzysie zmiany. Kilka uwag paradygmatycznych” oraz prof. dr hab. Józef Górniewicz (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) odnoszący się do tematu „Idea człowieczeństwa a kult amatorszczyzny w kulturze współczesnej”.

Podczas drugiej sesji, noszącej tytuł „Obrazy człowieczeństwa w życiu i dziele naszych Mistrzów”, uczestnicy zjazdu mieli możliwość wysłuchania czterech kolejnych interesujących wykładów: prof. dr hab. Joanny Madalińskiej-Michalak (Uniwersytet Warszawski) „Mądrość troski i pedagogika solidarności”, prof. dr hab. Piotra Zamojskiego (Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte) „Rozpad czy wytrwałość troski? Pytanie o praktyki polityczne i edukacyjne wobec hegemonii życia cyfrowego”, prof. dr hab. Mirosławy Nowak-Dziemianowicz (Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej) „Między sensem a pustką. Pytanie o współczesną kondycję wychowania”, dr hab. Joanny Ostrouch-Kamińskiej, prof. UWM (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) „Bezwarunkowa życzliwość. Socjalizacja młodych naukowców_czyń w procesie sprzężenia karier w pedagogice”.

Drugi dzień obrad rozpoczęła kolejna sesja plenarna, której tematyka skupiała się wokół kwestii pedagogicznych pytań o pełnię człowieczeństwa. W tej części obrad głos zabrali: prof. dr hab. Stefan Michał Kwiatkowski, dr h.c. multi (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej) w wystąpieniu „Przyszłość świata – przyszłość edukacji”, prof. dr hab. Dorota Klus-Stańska (Uniwersytet Gdański) z tematem „Dydaktyka bez ludzi i zdarzeń: w pułapce normatywnej formalizacji”, prof. dr hab. Barbara Kromolicka (Uniwersytet Szczeciński) w wystąpieniu „‘Człowiek pełnomocny’ w przestrzeni kultury socjalnej”, prof. dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik, dr h.c. (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) z tematem „Trauma i emancypacja. Społeczno-kulturowe i etyczne aspekty badań z udziałem uchodźczyń wojennych”, prof. dr hab. Zenon Gajdzica (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w wystąpieniu „Odzyskiwanie człowieczeństwa jako jeden z konstruktów edukacji włączającej”, prof. dr hab. Anna Odrowąż-Coates (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej) i dr hab. Małgorzata Michel, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński) z tematem „Humaniści w służbie demokracji i pokoju. Ochronna tarcza kognitywna a Raport z badań Biura Rzecznik Praw Dziecka”, prof. dr hab. Barbara Jankowiak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w wystąpieniu „Związki intymne młodziem”.

Kolejną częścią Zjazdu były obrady w jedenastu sekcjach, w których Uczestniczki i Uczestnicy zaprezentowali ponad 300 wystąpień.

Sekcja 1. debatowała nad tematem: „Wychowanie człowieka jako podstawowy problem pedagogiki”. Dyskutowano nad nim w dwóch odsłonach: część 1 – Fundamenty wychowania oraz część 2 – Wychowanie: modele i praktyka.

Sekcja 2. zajmowała się wymiarami kształcenia i wychowania w kontekście idei edukacji zintegrowanej i całościowej.

W sekcji 3. analizowano kwestie wielości wyzwań edukacyjnych w kontekście transmisji i zmiany kulturowej, szczegółowo zajmując się tematami: „Edukacja międzykulturowa w perspektywie idei człowieczeństwa”, „Organizacja i wyniki badań nad wartościami kultury”, „Szkoła, uczeń i nauczyciel w perspektywie pedagogiki kultury”.

Sekcja 4. zbierała głosy wokół tematu: „Socjalizacja i wychowanie człowieka jako siły opóźniające lub przyspieszające rozwój społeczeństwa”. Obrady toczyły się w ramach obszarów: Socjalizacja i wychowanie w procesie edukacyjnej zmiany – wyzwania, zagrożenia, możliwości; Socjalizacja i wychowanie w perspektywie aksjonormatywnej; Socjalizacja i wychowanie w instytucjach edukacyjnych oraz w przestrzeni społecznej; Socjalizacja i wychowanie człowieka jako siły opóźniające lub przyspieszające rozwój społeczeństwa.

Sekcja 5. zajmowała się problematyką określoną jako: „Pedagogika i pedagogie wobec zagrożeń i nadziei utopii edukacyjnych”.

Uczestniczki i Uczestnicy sekcji 6. prezentowali swoje wystąpienia na temat: „Wychowanie ku wolności: wyjście poza determinizm w kierunku pluralizmu myślenia i pogłębione spotkanie z Innymi”.

Sekcja 7., prowadzona w formie paneli dyskusyjnych, zajęła się problematyką: „Kształcenie, wychowanie i opieka wrażliwe na dynamikę i różnorodność dzieciństwa”. Poszczególne panele podejmowały kolejno tematy: Paradygmat, kategorie, strategie badawcze w poznawaniu i diagnozie stref rozwoju i uczenia się dzieci i nauczycieli; Podmiotowość i dobrostan dzieci w edukacji i rozwoju; Edukacja, rodzina i piecza zastępcza – potrzeby i problemy w perspektywie dorosłych i dzieci (perspektywa dorosłego i perspektywa dziecka).

Obrady w sekcji 8. dotyczyły wychowania i innych form ludzkiego wsparcia, uwzględniających kruchość człowieka i jego ograniczenia. Podniesiono w ich trakcie tematy: „Wsparcie społeczne i instytucjonalne uwzględniające kruchość człowieka i jego ograniczenia (ujęcie teoretyczne i praktyczne w kontekście aktualnej sytuacji politycznej)”; „Wsparcie społeczne, instytucjonalne, indywidualne uwzględniające kruchość człowieka i jego ograniczenia (perspektywa historyczna i współczesna)”; „Rodzina, szkoła, inne instytucje pomocowe i ich role we wspieraniu człowieka i przezwyciężaniu jego ograniczeń”; „Wsparcie edukacyjno-terapeutyczne człowieka – w aspekcie ogólnoteoretycznym i praktycznym”; „Wsparcie edukacyjno-terapeutyczne człowieka z niepełnosprawnościami oraz neuroróżnorodnością”.

W ramach sekcji 9. debatowano nad tematem „Wychowanie wobec pedagogicznych pytań o nienawiść i doświadczanie zła”. Dyskusje przeprowadzono w trzech odsłonach: Ten zły – pedagogiczne refleksje wokół stygmatyzacji i wykluczenia;

Budowanie odporności na zło – działania systemowe; Aplikacyjne wymiary nauk społecznych.

Sekcja 10. zajęła się problemem pedagogiki wobec pytań o człowieka w dobie świata cyfrowego i sztucznej inteligencji. Tu również wyodrębniono kilka kwestii: Człowiek i edukacja w świecie AI – pytania podstawowe i nowe wyzwania; Młodzi w świecie cyfrowym: tożsamość, relacje, zagrożenia; Przyszłość edukacji w epoce AI: technologie, wartości, odpowiedzialność, oraz podsumowanie pracy – Pedagogika wobec pytań o człowieka w dobie świata cyfrowego i sztucznej inteligencji.

W sekcji 11. poszukiwano istoty wychowania w kontekście pogłębiającej się krytyki antropocentryzmu w trzech głównych kontekstach: antropologicznych prób przekraczania antropocentryzmu, pytań o podmiotowość post-antropocentryczną oraz edukacji nieantropocentrycznej.

Wygłoszone referaty stały się nie tylko okazją do wymiany wiedzy, doświadczeń i najnowszych wyników badań, ale także podstawą do wspólnego poszukiwania kierunków rozwoju współczesnej edukacji.

Tradycją zjazdów pedagogicznych jest także wyrażenie uznania dla zaangażowania i szczególnego wkładu w rozwój polskiej pedagogiki poprzez wręczenie nagród i wyróżnień Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego oraz Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk. Medal Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w dowód uznania za szczególne zasługi na rzecz rozwoju nauk pedagogicznych oraz popularyzacji ich osiągnięć otrzymała prof. dr hab. Marzena Zaorska z UWM w Olsztynie. Kolejne wyróżnienie – Medal za Zasługi dla Rozwoju Polskiej Pedagogiki – zostało przyznane przez Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk prof. dr hab. Andrzejowi Olubińskiemu z UWM w Olsztynie. Ponadto nagrody za wyróżniające się rozprawy doktorskie otrzymały: dr Dorota Duda i dr Hanna Achremowicz, zaś nagrody za wybitne monografie zostały przyznane prof. dr hab. Barbarze Jankowiak (UAM) i prof. dr hab. Piotrowi Zamojskiemu (AMW).

Zjazd zakończył się podsumowaniem obrad sekcji, podczas którego przedstawiono efekty prac i główne wnioski z dyskusji. Wynikiem podjętych obrad było także wystosowanie Apelu XII Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego, w którym podkreślono konieczność podjęcia wszelkich starań o poszanowanie we współczesnym świecie idei człowieczeństwa, godności ludzkiej, praw człowieka i praw dziecka. Wyrażono także dobitnie brak zgody na wykorzystywanie edukacji w sporach politycznych. Wskazano też na wagę zaangażowania pedagogów w to, aby zastąpić myślenie o władzy i kontroli myśleniem o prawach człowieka, sprawiedliwości, odpowiedzialności za siebie, za innych i za środowisko, myśleniem o edukacji bez indoktrynacji.

Kolejny, XIII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny odbędzie się w 2028 roku w Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.